

**Wymagania edukacyjne zintegrowane z programem nauczania
z przedmiotu przyroda dla klasy 4
Szkoły Podstawowej nr 2 im. Edwarda hr. Raczyńskiego w Komornikach**

Wymagania zostały zmodyfikowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 28.06.2024 r. (Dz.U. poz. 996)*

ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
1. Poznajemy warsztat przyrodnika				
Uczeń: • wymienia dwa elementy przyrody nieożywionej, • wymienia dwa elementy przyrody ożywionej. • wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata, • podaje dwa przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom, • wyjaśnia, czym jest obserwacja, • podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie, • przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki, • notuje dwa/trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów, • wykonuje schematyczny	Uczeń: • wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda, • wymienia trzy niezbędne do życia składniki przyrody nieożywionej, • podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka • omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata, • wymienia źródła informacji o przyrodzie, • omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń, • przyporządkowuje przyrząd służący do prowadzenia obserwacji do obserwowanego	Uczeń: • wymienia cechy ożywionych elementów przyrody, • wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka. • porównuje liczbę i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów, • wymienia cechy przyrodnika, • określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody, • omawia etapy doświadczenia. • planuje miejsca dwóch/trzech obserwacji, • proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu, • wymienia najważniejsze części mikroskopu,	Uczeń: • podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną, • klasyfikuje wskazane elementy na: ożywione składniki przyrody, nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka. • wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze, • wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem. • planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie, • uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji,	Uczeń: • wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na jej pozostałe elementy. • na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk, np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt, • przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, zapisuje obserwacje i wyniki, • wyjaśnia, dlaczego do niektórych doświadczeń należy używać dwóch zestawów doświadczalnych. • przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin,

rysunek obserwowanego obiektu, • dokonuje pomiaru z wykorzystaniem taśmy mierniczej, • podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu, • wyznacza – na podstawie instrukcji słownej – główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu, • określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu, czyli prostego patyka lub pręta, w słoneczny dzień.	obiekту, • wymienia propozycje przyrządów, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie, • określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów, • opisuje sposób użycia taśmy mierniczej. podaje nazwy głównych kierunków geograficznych, • przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych, • określa warunki korzystania z kompasu, • posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu.	• wyjaśnia, co to jest widnokrąg, • omawia budowę kompasu, • samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu, • wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie.	• omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej, • podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych, • porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu, • wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich.	• omawia sposób wyznaczania kierunku północnego na podstawie położenia Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu.
2. Poznajemy pogodę i inne zjawiska przyrodnicze				
Uczeń • wymienia stany skupienia wody w przyrodzie, • podaje przykłady występowania wody w różnych stanach • skupienia, • omawia budowę termometru, • odczytuje wskazania	Uczeń • wyjaśnia zasadę działania termometru, • przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wykazujące • wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody • obecność pary wodnej w	Uczeń: • wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania, • formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń, • przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań	Uczeń: • dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu, • podaje znane z życia codziennego przykłady zmian stanów skupienia wody, • przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie,	Uczeń: • przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie rysunkiem, • wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi

termometru, • wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie, • wymienia przynajmniej trzy składniki pogody, • rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów, • wyjaśnia, dlaczego burze są groźne • dobiera odpowiednie przyrządy służące do pomiaru trzech składników pogody, • odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego, • na podstawie instrukcji buduje wiatromierz, • odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody, • przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli, • przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli, • wyjaśnia pojęcia: wschód Słońca, zachód Słońca, • rysuje „drogę” Słońca na niebie, • podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku, • podaje po trzy przykłady zmian zachodzących w	powietrzu, • wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody, • wyjaśnia, co nazywamy pogodą, • wyjaśnia pojęcia: upał, przymrozek, mróz, • podaje nazwy osadów atmosferycznych, • zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną, • omawia sposób pomiaru ilości opadów, • podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody, • buduje deszczomierz na podstawie instrukcji, • prowadzi tygodniowy kalendarz pogody na podstawie obserwacji wybranych składników pogody, • określa aktualny stopień zachmurzenia nieba na podstawie obserwacji, • opisuje tęczę, • omawia pozorną wędrówkę Słońca nad widnokretem, • omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia, • wyjaśnia pojęcia: równonoc, przesilenie, • omawia cechy pogody w	termometru, • podaje, z czego są zbudowane chmury, • rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach, • wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne, • wyjaśnia, jak powstaje wiatr, • wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych, • dokonuje pomiaru składników pogody – prowadzi kalendarz pogody, • przygotowuje możliwą prognozę pogody dla swojej miejscowości na następny dzień, • określa zależność między wysokością Słońca a temperaturą powietrza, • określa zależność między wysokością Słońca a długością cienia, • wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca, • omawia zmiany w pozornej wędrówce Słońca nad widnokretem w poszczególnych porach roku.	• wyjaśnia, jak tworzy się nazwę wiatru, • rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów, • wykazuje związek pomiędzy porą roku a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów • odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych, • określa kierunek wiatru na podstawie obserwacji, • omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia, • porównuje wysokość Słońca nad widnokretem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku.	• na podstawie opisu przedstawia – w formie mapy – prognozę pogody dla Polski • podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia, np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa.

przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku.	poszczególnych porach roku.			
3. Poznajemy świat organizmów				
Uczeń • wyjaśnia, po czym rozpoznaje się organizm, • wymienia przynajmniej trzy czynności życiowe organizmów, • omawia jedną wybraną przez siebie czynność życiową organizmów, • odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od organizmów wielokomórkowych, • określa, czy podany organizm jest samożywny czy cudzożywny, • podaje przykłady organizmów cudzożywnych: • mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych, • wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników, • układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów układa jeden łańcuch	Uczeń: • wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy, • podaje charakterystyczne cechy organizmów, • wymienia czynności życiowe organizmów, • rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy, • dzieli organizmy cudzożywne ze względu na rodzaj pokarmu, • podaje przykłady organizmów roślinożernych, • dzieli mięsożerców na drapieżniki • i padlinożerców, • wyjaśnia, na czym polega wszystkożerność, • wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe; podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego, • podaje trzy przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw, • wyjaśnia, dlaczego decyzja o	Uczeń: • omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych, • charakteryzuje czynności życiowe organizmów, • omawia cechy rozmnażania płciowego i bezpłciowego, • wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny, organizm cudzożywny, • wymienia cechy roślinożerców, • wymienia, podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożywne, • podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi, • wymienia przedstawicieli pasożytów, • wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego, • rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe, • wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań	Uczeń: • podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy, np. ruch, wzrost, • porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym, • omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny, • określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi, • wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo, • omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym, • opisuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy, • formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie.	Uczeń: • omawia podział organizmów na pięć królestw, • prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat pasożytnictwa w świecie roślin; podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt, • wyjaśnia, co to jest sieć pokarmowa, • uzasadnia, że zniszczenie jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw, • prezentuje jedną egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe, • przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt, np. omówienie najszybszych zwierząt.

pokarmowy na podstawie analizy sieci pokarmowej, • wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie, • podaje przykłady zwierząt hodowanych przez człowieka w domu, • podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domu, • rozpoznaje trzy zwierzęta żyjące w ogrodzie.	hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana, • omawia zasady opieki nad zwierzętami, • podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w mieście, • wykonuje zielnik, w którym umieszcza pięć okazów.	życiowych uprawianych roślin, • określa cel hodowania zwierząt w domu, • wyjaśnia, dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu, • wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt, • wyjaśnia, dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast.		
4. Odkrywamy tajemnice ciała człowieka				
Uczeń: • podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy, • omawia znaczenie wody dla organizmu, • wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego, • wyjaśnia, dlaczego należy dokładnie żuć pokarm, • uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem, • wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne,	Uczeń: • wymienia składniki pokarmowe, • przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej, • wymienia narządy budujące przewód pokarmowy, • omawia rolę układu pokarmowego, • podaje zasady higieny układu pokarmowego, • omawia rolę serca i naczyń krwionośnych, • pokazuje na schemacie poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych,	Uczeń: • omawia rolę składników pokarmowych w organizmie, • wymienia produkty zawierające sole mineralne, • wyjaśnia pojęcie trawienie, • opisuje drogę pokarmu w organizmie, • omawia, co dzieje się w organizmie po zakończeniu trawienia pokarmu, • wymienia funkcje układu krwionośnego, • wyjaśnia, czym jest tętno, • omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie,	Uczeń: • omawia rolę witamin, • omawia rolę soli mineralnych w organizmie, • wyjaśnia rolę enzymów trawiennych, • wskazuje narządy, w których zachodzi mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu, • wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny, • podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego, • wyjaśnia, na czym polega	Uczeń: • wymienia wybrane objawy niedoboru jednej z poznanych witamin, • omawia rolę narządów wspomagających trawienie, • proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego, • planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu, • wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę

• wymienia rodzaje naczyń krwionośnych, • mierzy puls, • podaje dwa przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia, • pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy, • wymienia zasady higieny układu oddechowego, • wskazuje na sobie, modelu lub planszy elementy szkieletu, • wyjaśnia pojęcie stawy, • omawia dwie zasady higieny układu ruchu, • wskazuje na planszy położenie układu nerwowego, • wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów, • wymienia zadania narządów smaku i powonienia, • wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków, • wymienia dwa zachowania wpływające niekorzystnie na układ nerwowy, • wskazuje na planszy położenie narządów układu	• wymienia narządy budujące drogi oddechowe, • wyjaśnia, co dzieje się z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe, • określa rolę układu oddechowego, • opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu, • wymienia elementy budujące układ ruchu, • podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu, • wymienia trzy funkcje szkieletu, • wymienia zasady higieny układu ruchu, • omawia rolę poszczególnych narządów zmysłów • omawia rolę skóry jako narządu zmysłu, • wymienia zasady higieny oczu i uszu, • wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy, • określa rolę układu rozrodczego, • omawia zasady higieny układu rozrodczego, • wskazuje na planszy miejsce	• określa cel wymiany gazowej, • omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego, • wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyściełane przez komórki z rzęskami, • rozróżnia rodzaje połączeń kości, • podaje nazwy głównych stawów u człowieka, • wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem, • wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową, • omawia zasady higieny układu nerwowego, • omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego, • opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania.	współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego, • wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach, • na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach, • omawia pracę mięśni szkieletowych, • wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów, • wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia, • podaje wspólną cechę narządów węchu i smaku, • wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych, • uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów, • na podstawie doświadczenia formułuje wniosek dotyczący zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia, • omawia przebieg rozwoju nowego organizmu, • wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego	ciała, • wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę, • omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu, • wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego, • prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania.

rozdrodzkiego, • rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską, • wyjaśnia pojęcie zapłodnienie, • podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci, • podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania.	rozwoju nowego organizmu, • wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców, • omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania.		żeńskie, • wyjaśnia na przykładach, czym jest odpowiedzialność.	
5. Odkrywamy tajemnice zdrowia				
Uczeń: • wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia, • korzystając z piramidy zdrowego żywienia, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach, • wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk, • omawia sposoby dbania o zęby, • wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu, • wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka	Uczeń: • podaje zasady prawidłowego odżywiania, • wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry, • opisuje sposób pielęgnacji paznokci, • wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży, • podaje przykłady wypoczynku czynnego i wypoczynku biernego, • wymienia przyczyny chorób zakaźnych, • wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową,	Uczeń: • wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia, • wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia, • opisuje sposób pielęgnacji skóry – ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania, • wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej, • wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową, • wymienia szkody, które	Uczeń: • wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia, • omawia skutki niewłaściwego odżywiania się, • wyjaśnia, na czym polega higiena osobista, • podaje sposoby na uniknięcie zakażenia się grzybicą, • porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy, • klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje ich przykłady, • charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka,	Uczeń: • przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, który będzie odpowiedni w okresie dojrzewania, • wyjaśnia, czym są szczepionki, • przygotowuje informacje na temat objawów boreliozы i sposobów postępowania w przypadku zachorowania na nią, • prezentuje plakat informujący o zagrożeniach w swojej okolicy, • uzasadnia konieczność

drobnoustrojów chorobotwórczych i zwierząt pasożytniczych, • wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową, • wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych przez uszkodzoną skórę, • wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową, • wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie, • odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów, • określa sposób postępowania po użądleniu, • omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu, • podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia,	• omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową, • omawia przyczyny zatruc, • określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę, • określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim, rozpoznaje owady, które • mogą być groźne, • podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu, • przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach, • omawia sposób postępowania w wypadku otarć i skaleczeń, • podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać, • podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm, • podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie.	pasożyty powodują w organizmie, omawia objawy zatruc, • wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego, • wymienia objawy zatrucia grzybami, • omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości, • wyjaśnia, na czym polega palenie bierne, • wymienia skutki przyjmowania narkotyków, • wyjaśnia, czym jest asertywność.	• opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych, • wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę, • omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję, • rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące, • omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń, • wyjaśnia, czym jest uzależnienie, • charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym, • uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia.	zachowań asertywnych, przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym.

• wymienia rodzaje urazów skóry, • podaje przynajmniej dwa przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka, • opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu, • prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji,				

6. Orientujemy się w terenie

Uczeń: • oblicza wymiary biurka w skali 1:10, • rysuje plan biurka w skali 1:10, • wymienia rodzaje map, • odczytuje informacje zapisane w legendzie planu, • wskazuje kierunki geograficzne na mapie, • odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt, np. kościół, szkołę.	Uczeń: • wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda, • rozpoznaje obiekty przedstawione na planie lub mapie za pomocą znaków kartograficznych, • określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu, • opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu.	Uczeń: • opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie, określa przeznaczenie planu miasta i mapy turystycznej, • wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy, orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu.	Uczeń: • odszukuje na mapie wskazane obiekty, • przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy, • orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie.	Uczeń: • porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej, • dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu.

7. Poznajemy krajobraz najbliższej okolicy

Uczeń: • rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów, • podaje przykłady krajobrazu naturalnego, wymienia nazwy krajobrazów kulturowych, • określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy, • rozpoznaje na ilustracji wzniesienia i zagłębienia, • wyjaśnia, czym są równiny, • wykonuje modele wzniesienia i doliny, • przyporządkowuje jedną/dwie pokazane skały do poszczególnych grup, • podaje przykłady wód słonych, • wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy, • rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy, • podaje dwa/trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy, • wymienia dwie/trzy formy ochrony przyrody w Polsce, • podaje dwa/trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych, • wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła.	Uczeń: • wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów, • wymienia rodzaje krajobrazów: naturalny, kulturowy, • wyjaśnia pojęcie krajobraz kulturowy, • wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy składniki, które są wytworami człowieka • omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia, • wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy, • podaje nazwy grup skał, • podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych, • podaje przykłady wód słodkich – w tym wód powierzchniowych, • wskazuje różnice między oceanem a morzem, • na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących, • wymienia różnice między jeziorem a stawem, • wymienia, podając przykłady, od jakich nazw pochodzą nazwy	Uczeń: • wyjaśnia pojęcie krajobraz, • wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz, • omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych, • wskazuje naturalne składniki krajobrazu najbliższej okolicy, • opisuje wklęsłe formy terenu • opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy, • opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych, • rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy, • wyjaśnia pojęcia: wody słodkie, wody słone, • wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych, • omawia warunki niezbędne do powstania jeziora, • porównuje rzekę z kanałem śródlądowym, • omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa, • omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu,	Uczeń: • opisuje krajobraz najbliższej okolicy, • klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości, • omawia elementy doliny, • opisuje skały występujące w najbliższej okolicy, • omawia proces powstawania gleby, • charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi, • omawia, jak powstają bagna, • charakteryzuje wody płynące, • podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu, • wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości, • wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym, • na podstawie mapy w podręczniku lub atlasie podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa.	Uczeń: • wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy, • przygotowuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu w Polsce i na świecie, • przygotowuje kolekcję skał z najbliższej okolicy wraz z ich opisem, • prezentuje informacje typu „naj” – najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna, • wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody, • przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów. • przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat pt. „Moja miejscowość dawniej i dziś”, • prezentuje – w dowolnej formie – informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy: gminie, powiecie lub województwie.

	miejsowości, • podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych, • wyjaśnia, czym są parki narodowe, • podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody, • omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych.	• wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości, • wyjaśnia cel ochrony przyrody, • wyjaśnia, czym są rezerваты przyrody, • wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną, • podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy.		
8. Odkrywamy tajemnice życia w wodzie i na lądzie				
Uczeń: • podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie, • wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie, • wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, bieg środkowy, bieg dolny, ujście, • przyporządkowuje na schematycznym rysunku odpowiednie nazwy do stref życia w jeziorze, • odczytuje z ilustracji nazwy dwóch/trzech organizmów	Uczeń: • omawia na przykładach przystosowania zwierząt do życia w wodzie, • wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę, • podaje dwie/trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki, • omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki, • podaje nazwy stref życia w jeziorze, • wymienia grupy roślin żyjących w strefie	Uczeń: • omawia na przykładach przystosowania roślin do ruchu wody, • omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne, • wymienia cechy, którymi różnią się poszczególne odcinki rzeki, • porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki, • charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej, • wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach	Uczeń: • wyjaśnia pojęcie plankton, • omawia na przykładach przystosowania zwierząt do ruchu wody, • rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki, • omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki, • charakteryzuje poszczególne strefy jeziora, • rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami,	Uczeń: • prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym, • porównuje świat roślin oraz zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki, • przygotowuje prezentację na temat trzech/czterech organizmów tworzących plankton, • prezentuje informacje „naj” na temat jezior w Polsce i na świecie, • prezentuje informacje na

żyjących w poszczególnych strefach jeziora, • wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie, • omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury, • wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji, • wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu, • podaje trzy zasady zachowania się w lesie, • podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych, • rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste, • podaje dwa przykłady znaczenia łąki, • wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw, • rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych, • wymienia nazwy zbóż, • rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto, • podaje przykłady warzyw uprawianych na polach, wymienia nazwy dwóch	przybrzeżnej, • rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża, • omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury, • podaje nazwy warstw lasu, • omawia zasady zachowania się w lesie, • rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu, • porównuje wygląd igieł sosny z igłami świerka, • wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek, • wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych, • wymienia cechy łąki, • wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej, • przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące,	jeziora, • wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej, • charakteryzuje przystosowania ptaków i ssaków strefy przybrzeżnej do życia w wodzie, • charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające je przed utratą wody, • wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru, • charakteryzuje warunki abiotyczne panujące w poszczególnych warstwach lasu, • rozpoznaje pospolite grzyby jadalne, • porównuje drzewa liściaste z drzewami iglastymi, • rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste, • rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych, • wymienia typy lasów rosnących w Polsce, • omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku,	• układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze, • omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin, • opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych, • wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła, • charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach, • podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych, • przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki, • uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt, • podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania, • przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych,	temat przystosowań dwóch/trzech gatunków roślin lub zwierząt do życia w ekstremalnych warunkach lądowych, • omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu, • prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, które są uprawiane w polskich ogrodach, • wykonuje zielnik z poznanych na lekcji roślin łąkowych, lub innych roślin • wyjaśnia, w jaki sposób człowiek może wykorzystać dziko żyjące zwierzęta do ochrony roślin uprawnych przez szkodnikami.

szkodników upraw polowych,	• omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych, • rozpoznaje nasiona trzech zbóż, • wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami, • uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu.	• rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące, • wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki, • wyjaśnia pojęcia: zboża ozime, zboża jare, • podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw.	• rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy.	

Dostosowywanie wymagań edukacyjnych do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów

Uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych obowiązują wymagania i kryteria ocen określone w wymaganiach edukacyjnych dla wszystkich uczniów, z pewnymi wyjątkami wynikającymi z posiadanej niepełnosprawności lub deficytów i uwzględniającymi zalecenia zawarte w opiniach i/lub orzeczeniach, tj.:

	formy dostosowania wymagań edukacyjnych:	warunki sprawdzania wiedzy i umiejętności:
uczeń słabosłyszący	Stopniowanie trudności i wydłużanie czasu pracy	Wydłużenie czasu
uczeń słabowidzący	Krótkie instrukcje	Inaczej ustawiona ławka/miejsce
uczeń ze spektrum Autyzmu, w tym z zespołem Aspergera	Formułowanie krótkich i prostych poleceń	Wcześniejsze rozpoczęcie pracy, możliwość odpowiadania na przerwie
uczeń z orzeczeniem o potrzebie nauczania indywidualnego lub z opinią o zindywidualizowanej ścieżce kształcenia	Indywidualizacja tempa i metod pracy	Sprawdzanie w warunkach indywidualnych
uczeń ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:	Indywidualizacja tempa i sposobu pracy. stopniowanie trudności zadań. wspieranie analizy zadań i poleceń materiałami graficznymi.	dostosowane formy odpowiedzi. czytelne, proste polecenia. wydłużony czas.
• uczeń z dysgrafią	umożliwienie pisania testów – karta odpowiedzi na laptopie	

• uczeń z dysortografią	materiały z większą czcionką pytania krótkie, jednoznaczne	
• uczeń z dysleksją	umożliwienie pisania testów – karta odpowiedzi na laptopie materiały graficzne jako wsparcie.	
• uczeń z dyskalkulią	jasne, proste polecenia językowe. ograniczenie zadań o złożonej strukturze. dodatkowe wyjaśnienia pojęć.	
uczeń-cudzoziemiec i uczeń z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z wcześniejszym kształceniem za granicą	dodatkowe wyjaśnienia pojęć stopniowanie trudności językowych	Możliwość odpowiedzi ustnej
uczeń z afazją	Wydłużanie czasu wypowiedzi, dzielenie materiału na mniejsze części	możliwość odpowiedzi pisemnej. pytania pomocnicze. wydłużony czas. ocena treści, nie formy językowej.
uczeń z zaburzeniami komunikacji językowej	Prosty język komunikatów. Częste sprawdzanie zrozumienia. Unikanie trudnych pojęć abstrakcyjnych. Cierpliwe oczekiwanie na wypowiedź	Wydłużenie czasu odpowiedzi Pytania naprowadzające. Dodatkowy czas.
uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim	Praca na materiale przystosowanym do poziomu funkcjonowania	Zadania praktyczne
uczeń z niepełnosprawnością ruchową spowodowaną innymi przyczynami niż mózgowe porażenie dziecięce	Możliwość pisania komputerowego. Dostosowanie stanowiska pracy.	Możliwość pisania na komputerze. Wydłużony czas.
uczeń z niepełnosprawnościami sprzężonymi	zalecenia zawarte w Indywidualnym Programie Edukacyjno-Terapeutycznym	
uczeń z niedostosowaniem społecznym lub zagrożony niedostosowaniem społecznym	jasne zasady i struktura lekcji. Krótkie, konkretne komunikaty. Ograniczenie bodźców rozpraszających.	Krótkie, jasne instrukcje. Praca w spokojnym miejscu. Wydłużony czas.
uczeń z zaburzeniami komunikacji językowej i mutyzmem wybiórczym	Możliwość odpowiedzi pisemnych. Brak presji na wypowiedzi ustne. Stopniowe wprowadzanie komunikacji werbalnej.	Odpowiedzi pisemne. Pytania zamknięte. Stopniowe wdrażanie wypowiedzi ustnych.

Opracowanie:
zespół nauczycieli przyrody w składzie:
Hanna Rogosz
Anna Kusiak - Kasprzak